

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/31/2008

O UDZIALE POLSKICH ŻOŁNIERZY W OPERACJACH MILITARNYCH ZA GRANICĄ, TARCZY ANTYRAKIETOWEJ I ZAGROŻENIU TERRORYZMEM

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Początek roku przyniósł kilka ważnych faktów związanych z rokowaniami w sprawie budowy w naszym kraju bazy będącej elementem amerykańskiej tarczy antyrakietowej, a także z udziałem Polski w operacjach militarnych za granicą. Zapadła już decyzja o zakończeniu polskiej misji w Iraku, powszechnie akceptowana przez opinię publiczną¹, i do tego kraju wyjechała ostatnia już zmiana polskiego kontyngentu, zarazem jednak podjęto decyzję o udziale polskich żołnierzy w misji Unii Europejskiej w Czadzie. Styczniowe rozmowy zastępcy sekretarza stanu USA Daniela Frieda w Warszawie i ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego w Waszyngtonie przełamały impas w rokowaniach w sprawie tarczy. W lutowym sondażu² zapytaliśmy badanych o opinie w tych kwestiach, a także o poczucie zagrożenia terroryzmem.

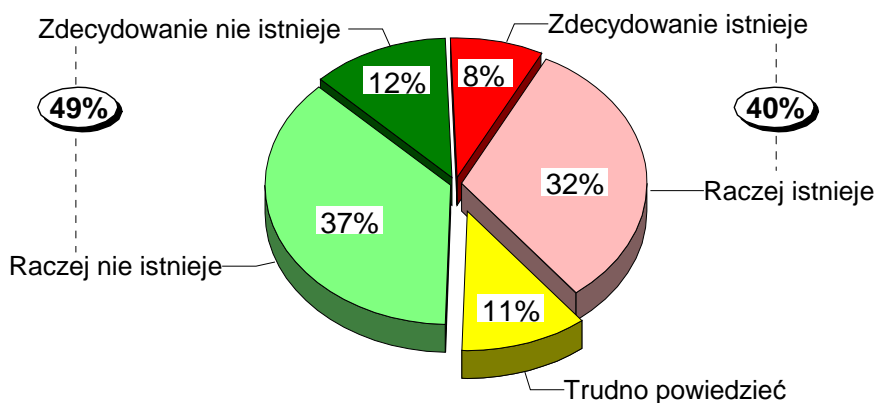
OBAWY PRZED ZAGROŻENIEM TERRORYSTYCZNYM

W polskim społeczeństwie przeważa, choć nieznacznie, przekonanie, że obecnie nie istnieje niebezpieczeństwo ataków terrorystycznych na terytorium Polski ze strony fundamentalistów islamskich. Uważa tak niemal połowa badanych (49%), dwie piąte zaś (40%) dostrzega takie zagrożenie.

¹ Patrz komunikat CBOS „O terminie wycofania żołnierzy polskich z Iraku, stosunku do ulokowania w Polsce elementów tarczy antyrakietowej i obawach przed terroryzmem”, listopad 2007.

² Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (213) przeprowadzono w dniach 1–4 lutego 2008 roku na liczącej 1137 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY, PANA(I) ZDANIEM, ISTNIEJE W TEJ CHWILI NIEBEZPIECZEŃSTWO ATAKÓW TERRORYSTYCZNYCH ZE STRONY FUNDAMENTALISTÓW ISLAMSKICH NA TERYTORIUM POLSKI CZY TEŻ NIE?

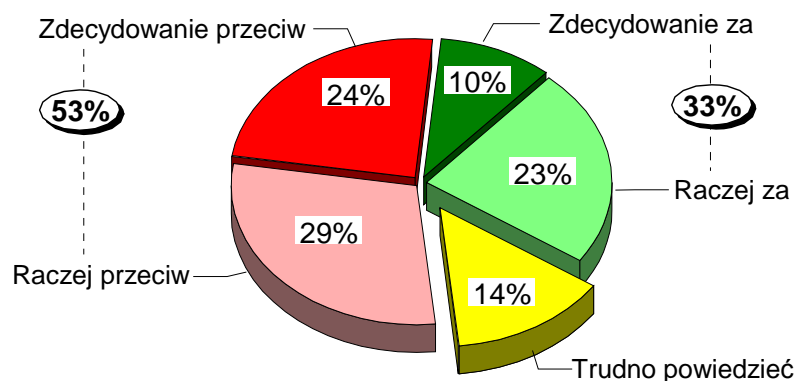

Obawy przed atakami terrorystycznymi szczególnie rzadko wyrażają ludzie młodzi. Blisko dwie trzecie badanych poniżej 25 roku życia (64%) uważa, że niebezpieczeństwo takie nie istnieje. Najbezpieczniej czują się uczniowie i studenci, wśród których odsetek takich deklaracji jest jeszcze wyższy (71%). Częściej niż inni poczucie bezpieczeństwa deklarują także członkowie kadry kierowniczej i inteligencji – 63% z nich uważa, że w chwili obecnej nie ma zagrożenia atakami terrorystycznymi na terytorium Polski (patrz tabele aneksowe).

STOSUNEK DO TARCZY ANTYRAKIETOWEJ

Wprawdzie nadal większość Polaków (53%) jest przeciwna instalowaniu w Polsce bazy będącej elementem systemu tarczy antyrakietowej, jednak w ostatnich trzech miesiącach odsetek zwolenników budowy takiej bazy znacznie się zwiększył. Obecnie poparcie dla tej inicjatywy wyraża co trzeci badany (33%).

RYS. 2. WZNOWIONO ROZMOWY POMIĘDZY POLSKĄ A STANAMI ZJEDNOCZONYMI W SPRAWIE ULOKOWANIA NA TERYTORIUM POLSKI AMERYKAŃSKIEJ BAZY Z WYRZUTNIĄ RAKIET, WCHODZĄCEJ W SKŁAD TARCZY ANTYRAKJETOWEJ, SYSTEMU PRZEZNACZONEGO DO NISZCZENIA POCISKÓW Z ŁADUNKAMI JĄDROWYMI NA WYPADEK ATAKU Z TERENU PAŃSTW SPRZYJAJĄCYCH TERRORYZMOWI. CZY JEST PAN(I) ZA CZY PRZECIW BUDOWIE NA TERENIE NASZEGO KRAJU WYRZUTNI NALEŻĄCEJ DO TEGO SYSTEMU?

Poparcie dla budowy w Polsce wyrzutni rakiet wchodzącej w skład systemu tarczy antyrakietowej jest o 9 punktów procentowych większe niż w listopadzie ubiegłego roku i największe od czerwca 2006 roku.

Tabela 1

Czy jest Pan(i) za czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?	Wskazania respondentów według terminów badań								
	XII 2005	VI 2006	II 2007	IV 2007	VI 2007	VII 2007	VIII 2007	XI 2007	II 2008
	w procentach								
Zdecydowanie za ulokowaniem na terenie Polski takiej bazy	18	15	9	8	7	9	8	7	10
Raczej za	32	20	19	17	19	19	20	17	23
ZA	50	35	28	25	26	28	28	24	33
Raczej przeciw	17	26	25	24	25	28	26	28	29
Zdecydowanie przeciw ulokowaniu na terenie Polski takiej bazy	15	28	30	33	35	27	30	29	24
PRZECIW	32	54	55	57	60	55	56	57	53
Trudno powiedzieć	18	11	17	18	14	17	16	19	14

W środowiskach społecznych projekt ulokowania w Polsce bazy będącej elementem tarczy antyrakietowej ma najwięcej zwolenników wśród osób pracujących na własny rachunek. W tej grupie zwolennicy przeważają nad przeciwnikami. Mniej więcej wyrównane liczby zwolenników i przeciwników są wśród kadry kierowniczej i inteligencji oraz uczniów

i studentów, a także mieszkańców miast powyżej 100 tys. ludności. Natomiast najwięcej przeciwników jest wśród najuboższych badanych, emerytów i osób w starszym wieku, a także kobiet, szczególnie niepracujących zawodowo.

Na stosunek do tego projektu wpływają również poglądy polityczne. Niemal dwukrotnie więcej jego zwolenników jest wśród respondentów o orientacji prawicowej niż wśród tych, którzy identyfikują się z lewicą (patrz tabele aneksowe). Przekłada się to po części także na sympatie partyjne. Wśród wyborców PiS przewagę, choć niewielką, mają zwolennicy budowy wyrzutni, elektorat PO jest w tej sprawie podzielony, natomiast wśród wyborców PSL i, w jeszcze większym stopniu, LiD przeciwnicy ponad dwukrotnie przeważają nad zwolennikami. Przeciwnicy projektu tarczy mają także znaczną przewagę wśród respondentów niezdecydowanych, która partię poprzeć, i, przede wszystkim, wśród osób niezamierzających głosować w ewentualnych wyborach.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Czy jest Pan(i) za czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?		
	Za	Przeciw	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	47	42	11
PO	44	46	10
PSL	25	54	21
LiD	24	67	9
Niezdecydowani	28	47	25
Niezamierzający głosować	24	61	15

Akceptacji budowy w Polsce bazy wchodzącej w skład tarczy antyrakietowej wyraźnie sprzyja zainteresowanie polityką³. Wśród badanych, którzy określają je jako duże lub bardzo duże, poparcie dla tego projektu przeważa nad sprzeciwem. W miarę jak słabnie zainteresowanie polityką, spada poparcie, a rośnie sprzeciw, choć tendencję tę zakłóca znaczny odsetek wskazań „trudno powiedzieć” wśród respondentów w ogóle nieinteresujących się polityką.

³ Stopień zainteresowania polityką badani określali za pomocą 5-punktowej skali, opisanej w następujący sposób: 1) bardzo duże – uważnie (szczegółowo) śledzę prawie wszystko, co się dzieje w polityce; 2) duże – dość uważnie śledzę to, co się dzieje w polityce; 3) średnie – śledzę jedynie główne wydarzenia; 4) nikłe, niewielkie – często umykają mojej uwadze nawet ważne wydarzenia; 5) żadne – praktycznie mnie to nie interesuje.

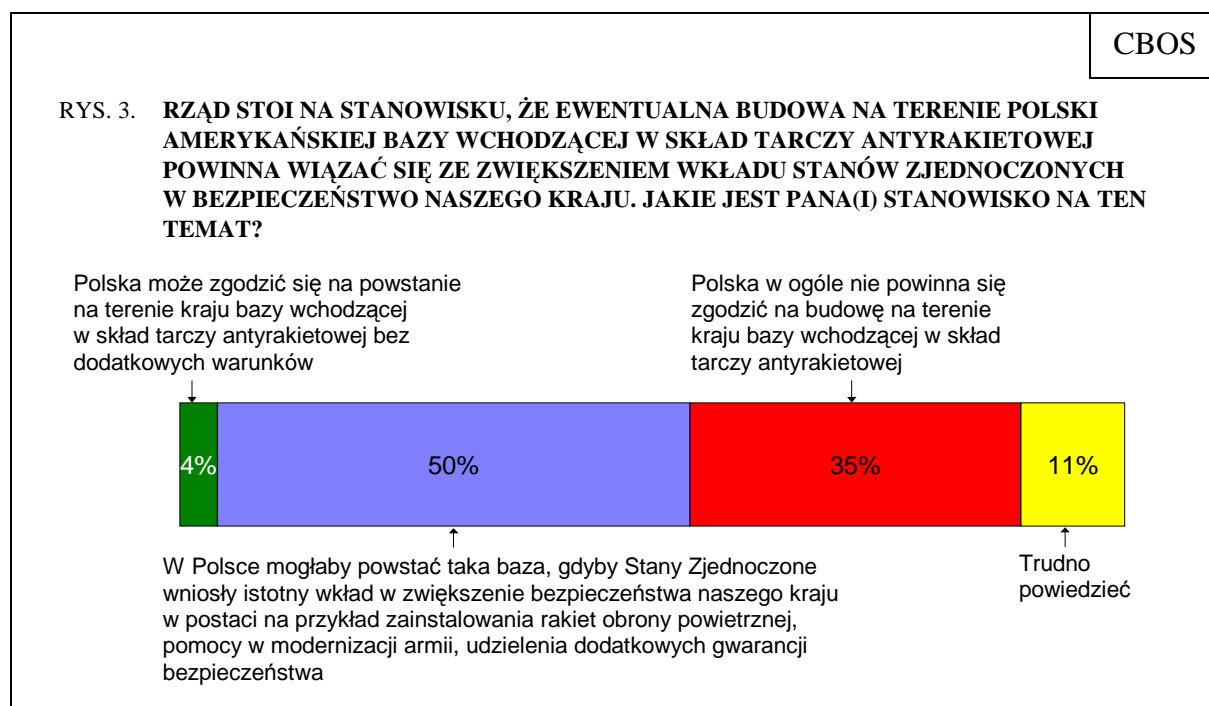
Tabela 3

Zainteresowanie polityką	Czy jest Pan(i) za czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?		
	Za	Przeciw	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Duże*	49	45	6
Średnie	37	53	10
Małe	25	61	14
Brak zainteresowania	21	49	30

*Ze względu na niewielką liczebność badanych deklarujących bardzo duże zainteresowanie polityką połączyliśmy kategorie „duże” i „bardzo duże”

Jak wiadomo, obecnie polski rząd w rokowaniach w sprawie tarczy postuluje, aby jej budowa była powiązana ze zwiększeniem wkładu Stanów Zjednoczonych w zapewnienie Polsce bezpieczeństwa. W związku z tym zapytaliśmy badanych o stanowisko w sprawie tarczy w tym właśnie kontekście.

W odpowiedziach na pytanie, czy Polska mogłaby się zgodzić na budowę bazy wchodzącej w skład systemu tarczy antyrakietowej, gdyby wiązało się to z istotnym zwiększeniem wkładu Stanów Zjednoczonych w bezpieczeństwo naszego kraju, proporcje poparcia i sprzeciwu wobec tarczy się odwracają. Połowa badanych (50%) popiera budowę takiej bazy, a dalsze 4% udziela nawet zgody bezwarunkowej. W sumie za wyrażeniem zgody na budowę elementu tarczy antyrakietowej opowiada się w tym kontekście 54% badanych, a 35% podtrzymuje sprzeciw.

Również w tym kontekście większe zainteresowanie polityką sprzyja wyrażeniu zgody na budowę na terenie Polski elementu tarczy, a mniejsze – bezwzględny sprzeciwowi.

Tabela 4

Zainteresowanie polityką	Rząd stoi na stanowisku, że ewentualna budowa na terenie Polski amerykańskiej bazy wchodzącej w skład tarczy antyrakietowej powinna wiązać się ze zwiększeniem wkładu Stanów Zjednoczonych w bezpieczeństwo naszego kraju. Jakie jest Pana(i) stanowisko na ten temat?			
	Polska może zgodzić się na powstanie na terenie kraju bazy ...	W Polsce mogłaby powstać taka baza ...	Polska w ogóle nie powinna się zgodzić ...	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Duże	6	62	30	2
Średnie	4	55	35	6
Małe	3	43	40	14
Brak zainteresowania	3	34	35	28

Wprawdzie stanowisko rządu Donalda Tuska w największym stopniu popierają zwolennicy PO, jednak również elektoraty PiS i PSL w większości je akceptują. Jedyne wśród sympatyków LiD bezwzględny sprzeciw wobec budowy w Polsce bazy wchodzącej w skład tarczy antyrakietowej niemal dorównuje poparciu tego stanowiska.

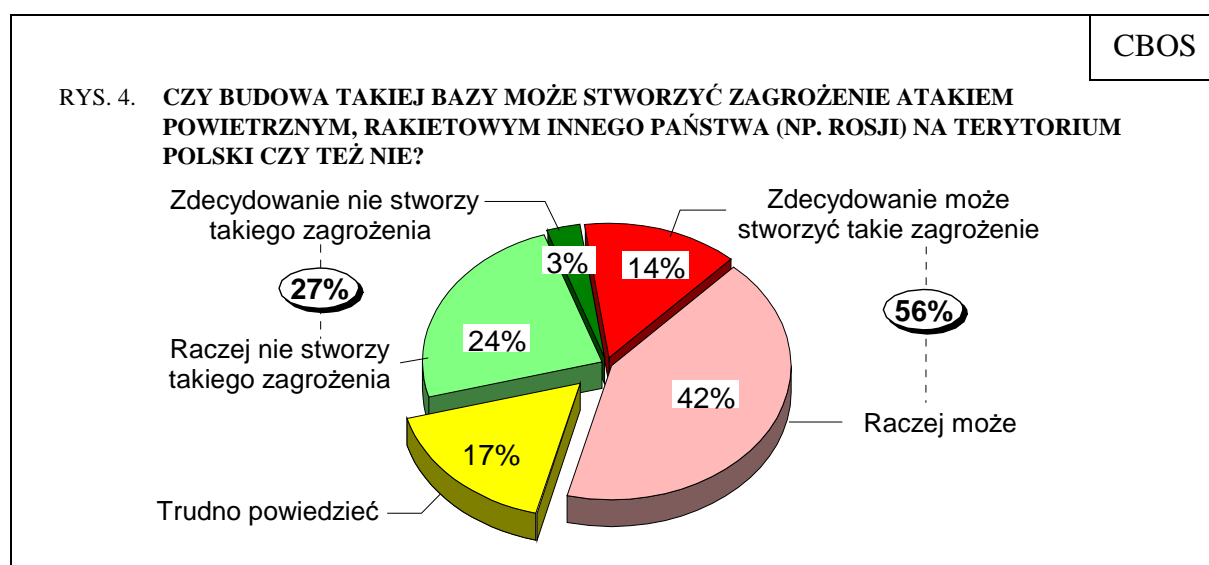
Tabela 5

Potencjalne elektoraty	Rząd stoi na stanowisku, że ewentualna budowa na terenie Polski amerykańskiej bazy wchodzącej w skład tarczy antyrakietowej powinna wiązać się ze zwiększeniem wkładu Stanów Zjednoczonych w bezpieczeństwo naszego kraju. Jakie jest Pana(i) stanowisko na ten temat?			
	Polska może zgodzić się na powstanie na terenie kraju bazy ...	W Polsce mogłaby powstać taka baza ...	Polska w ogóle nie powinna się zgodzić ...	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	4	61	31	4
PiS	7	55	25	13
PSL	0	52	38	10
LiD	0	49	47	4
Niezdecydowani	4	36	38	22
Niezamierzający głosować	3	43	39	15

Trzeba zaznaczyć, że również wśród badanych niepopierających żadnej partii politycznej akceptacja stanowiska rządu przeważa, choć nieznacznie, nad bezwzględnym sprzeciwem wobec tarczy. Natomiast zwolennicy PiS wyróżniają się tym, że najrzadziej deklarują bezwzględny sprzeciw wobec tego projektu.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na te kategorie badanych, wśród których bezwzględny sprzeciw wobec projektu tarczy przeważa nad liczebnością zwolenników obu pozostałych opcji (łącznie) lub jej dorównuje. Są to przede wszystkim niepracujące kobiety, osoby w wieku emerytalnym oraz badani z wykształceniem podstawowym (patrz tabele aneksowe).

Ponieważ w wypowiedziach niektórych przedstawicieli Rosji niejednokrotnie pojawiały się mniej lub bardziej wyraźne aluzje do możliwości ataku raketowego jako odpowiedzi na budowę w Polsce bazy amerykańskiej, zapytaliśmy badanych także o tę kwestię.

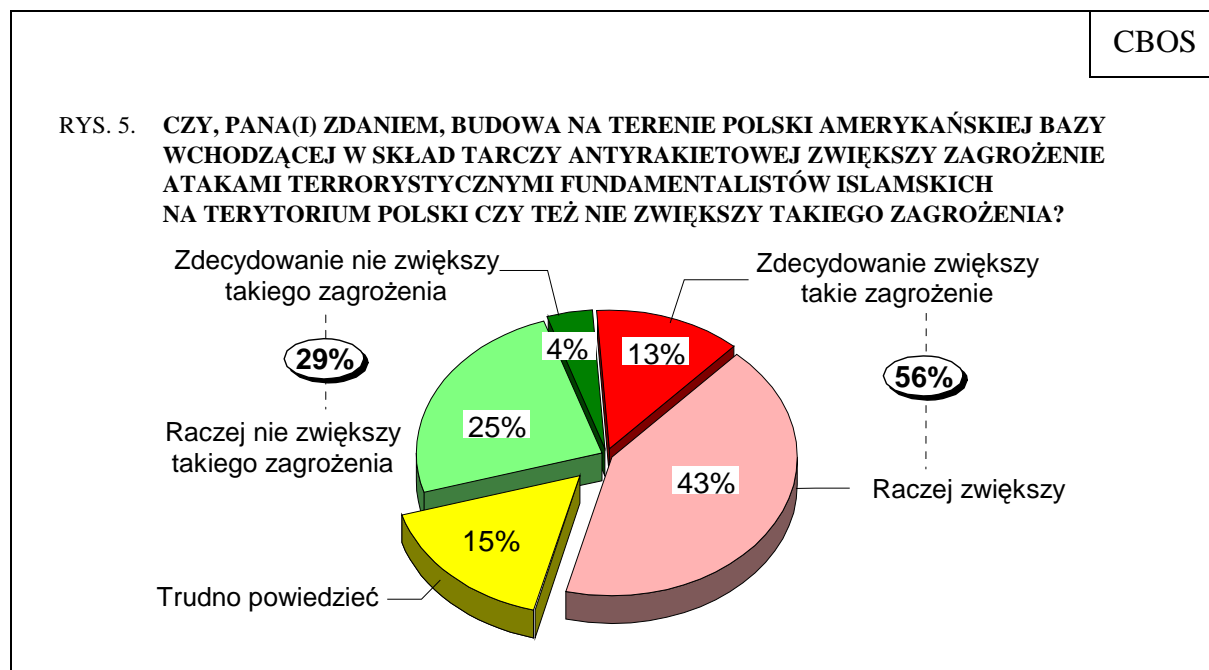
Obawy przed tego rodzaju zagrożeniem są mniej więcej równo rozłożone w poszczególnych grupach społecznych i kategoriach demograficznych, nieco częściej niż inni wyrażają je emeryci i niepracujące zawodowo kobiety.

Zainteresowanie polityką sprzyja przekonaniu, że budowa bazy na terenie Polski nie stwarza zagrożenia atakiem powietrznym na terytorium naszego kraju, choć również wśród osób interesujących się polityką dominuje opinia, że takie zagrożenie może wystąpić.

Tabela 6

Zainteresowanie polityką	Czy budowa bazy należącej do systemu tarczy antyraketowej może stworzyć zagrożenie atakiem powietrznym, raketowym innego państwa (np. Rosji) na terytorium Polski czy też nie?		
	Może stworzyć takie zagrożenie	Nie stworzy takiego zagrożenia	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Duże	55	38	7
Średnie	55	32	13
Małe	65	18	17
Brak zainteresowania	50	14	35

Innego rodzaju zagrożeniem, na jakie zwraca się uwagę w dyskusjach na temat budowy amerykańskiej bazy wchodzącej w skład tarczy antyrakietowej, jest to, że zwiększa ona możliwość podjęcia przez terrorystów islamskich ataków na nasz kraj. Większość Polaków (56%) podziela te obawy.

Kwestia budowy na terenie Polski elementu tarczy antyrakietowej wywołuje więc również silne obawy przed atakami terrorystycznymi ze strony fundamentalistów islamskich, jak i przed reakcją ze strony Rosji.

STOSUNEK DO UDZIAŁU POLSKICH ŻOŁNIERZY W OPERACJACH POZA GRANICAMI KRAJU

W porównaniu z początkiem grudnia 2007 roku wzrosło poparcie dla udziału polskich żołnierzy w operacji NATO w Afganistanie (z 14% do 22%). Nadal jednak zdecydowana większość badanych (73%, o 10 punktów mniej niż w grudniu) nie akceptuje obecności Polaków w tej misji.

Tabela 7

Czy popiera Pan(i) udział żołnierzy polskich w operacji NATO w Afganistanie czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań																					
	XII 2001	I 2002	II 2002*	IV 2002	I 2007	VI 2007	VII 2007	IX 2007	X 2007	XII 2007	II 2008											
	w procentach																					
Zdecydowanie popieram	17	45	16	43	19	47	22	57	5	20	3	17	4	18	5	22	4	19	3	14	6	22
Raczej popieram	28		27		28		35		15		14		14		17		15		11		16	
Jest mi to obojętne	5		8		7		7		-		-		-		-		-		-		-	
Raczej nie popieram	23		24		22		18		30		30		27		32		26		22		30	
Zdecydowanie nie popieram	21	44	19	43	20	42	14	32	45	75	48	78	50	77	40	72	51	77	61	83	43	73
Trudno powiedzieć	6		6		5		4		5		5		5		6		4		3		5	

* Do lutego 2002 pytanie brzmiało: „Zaplanowano wyjazd 300 polskich żołnierzy do Afganistanu. Czy popiera Pan(i) tę decyzję czy też nie?”, natomiast w kwietniu 2002 jego treść była następująca: „W połowie marca grupa polskich żołnierzy wyjechała do Afganistanu. Czy popiera Pan(i) tę decyzję czy też nie?” Od stycznia 2007 pytanie zadawane jest w obecnym brzmieniu

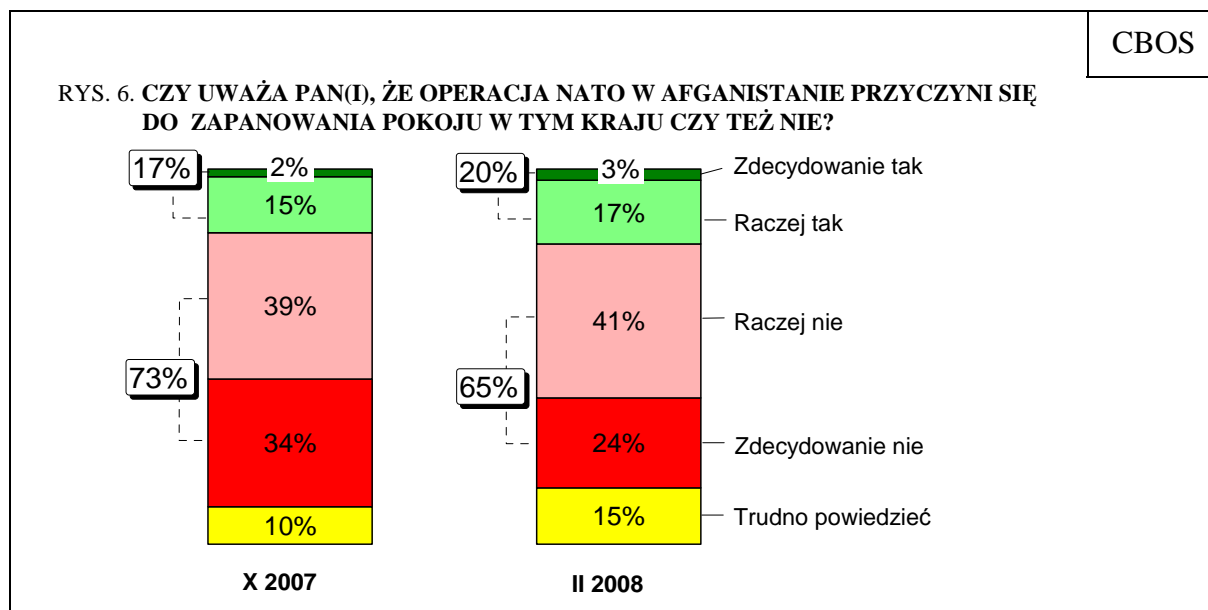
Udział polskich żołnierzy w operacji NATO w Afganistanie w większym stopniu popierają mężczyźni niż kobiety, częściej też ludzie młodzi niż w średnim wieku czy starsi. W grupach społeczno-zawodowych największą akceptacją wyróżniają się członkowie kadry kierowniczej i inteligencji oraz uczniowie i studenci (po 33% w każdej z tych grup), najmniejszą natomiast – emeryci i osoby najstarsze oraz niepracujące kobiety.

Polskie zaangażowanie w tę operację ma szczególnie małe poparcie wśród badanych dystansujących się od partii politycznych oraz tych, którzy zapowiadają absencję w ewentualnych wyborach.

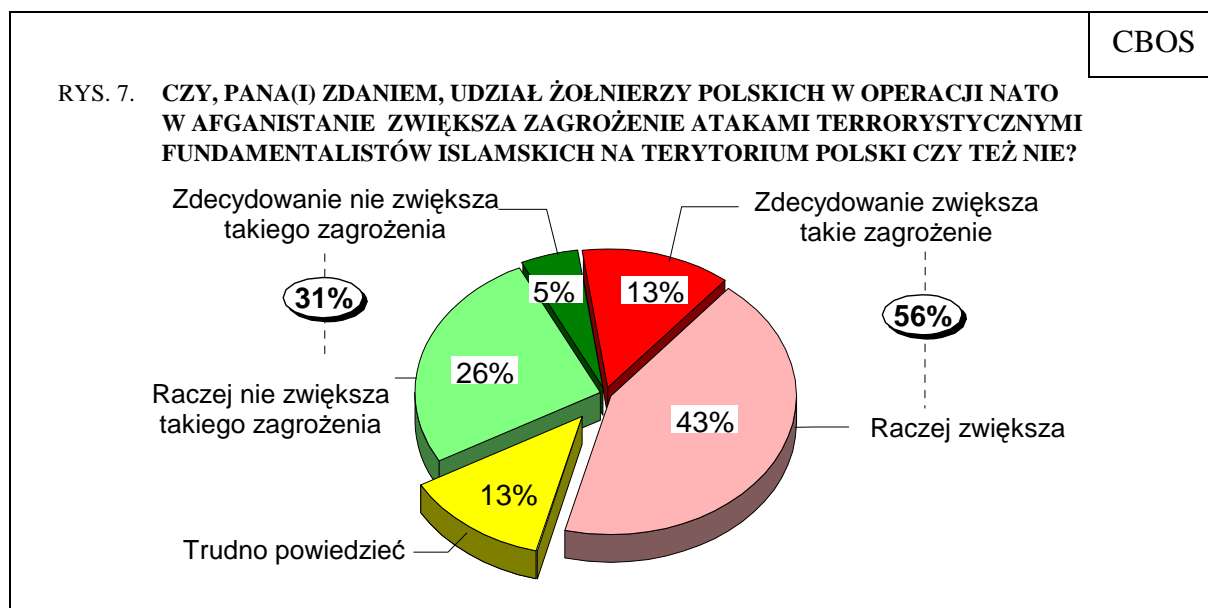
Tabela 8

Potencjalne elektoraty	Czy popiera Pan(i) udział żołnierzy polskich w operacji NATO w Afganistanie czy też nie?		
	Popieram	Nie popieram	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	32	62	6
PO	31	66	3
PSL	22	76	2
LiD	23	75	2
Niezdecydowani	16	73	11
Niezamierzający głosować	12	82	6

W stosunku do października 2007 roku nieco przybyło respondentów wyrażających nadzieję, że operacja NATO w Afganistanie przyczyni się do zaprowadzenia pokoju w tym kraju (z 17% do 20%), choć nadal zdecydowanie przeważa pesymizm w tej sprawie (65%).

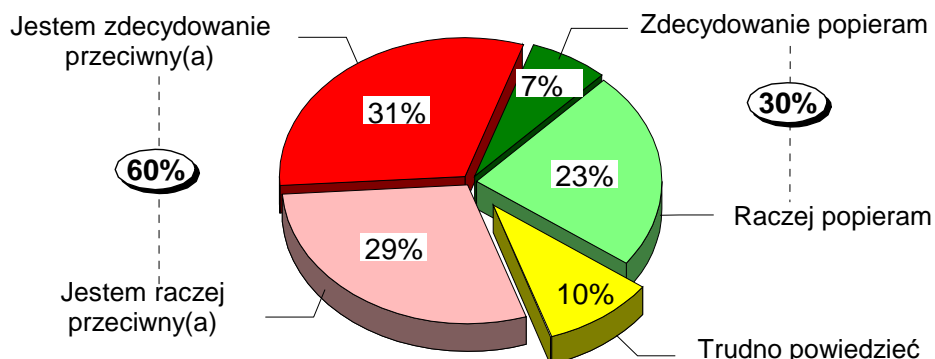

Udział polskich żołnierzy w operacji w Afganistanie jest również źródłem obaw przed atakami terrorystycznymi na terenie Polski. Nasilenie tych obaw jest takie samo jak w przypadku budowy tarczy antyrakietowej.

Z nieco większym poparciem niż udział w operacji NATO w Afganistanie spotyka się zapowiedź wysłania polskiego kontyngentu do Afryki w ramach misji pokojowej UE w Czadzie – 30% badanych ją popiera, a dwukrotnie więcej (60%) wyraża sprzeciw (pytaliśmy o to przed decyzją o czasowym zawieszeniu tej misji).

RYS. 8. CZY POPIERA PAN(I) UDZIAŁ ŻOŁNIERZY POLSKICH W MISJI UNII EUROPEJSKIEJ W CZADZIE?

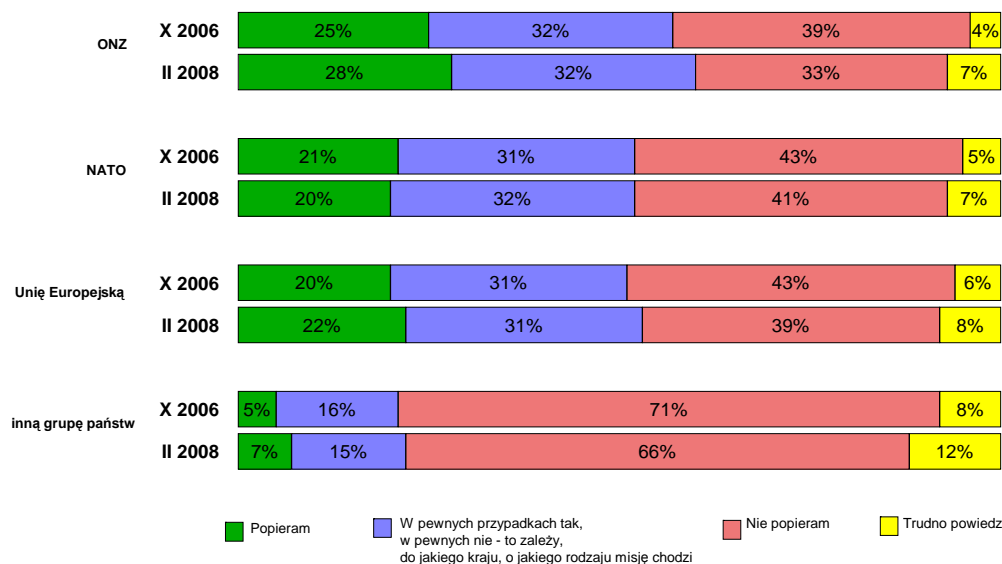
Wysłanie polskich żołnierzy do Czadu popierają przede wszystkim wyborcy obu największych partii – PO i PiS. Wśród zwolenników pozostałych ugrupowań, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie, poparcie to jest mniejsze, a najmniejsze – wśród badanych o niewyklarowanych sympatiach partyjnych oraz dystansujących się od polityki.

Tabela 9

Potencjalne elektoraty	Czy popiera Pan(i) udział żołnierzy polskich w misji UE w Czadzie?		
	Popieram	Jest przeciwny(a)	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	41	51	8
PO	39	53	8
LiD	31	57	12
PSL	25	66	9
Niezdecydowani	19	65	16
Niezamierzający głosować	21	68	11

Zarówno omówiony wyżej stosunek do udziału żołnierzy polskich w operacji w Afganistanie i misji w Czadzie, jak i poprzednie sondaże wskazują, że poparcie dla wysyłania polskiego wojska za granicę w rejony konfliktów nie jest duże. Zapytaliśmy ankietowanych o ogólny stosunek do tej sprawy.

RYS. 9. OD DŁUŻSZEGO JUŻ CZASU ŻOŁNIERZE POLSCY BIORĄ UDZIAŁ W RÓŻNEGO RODZAJU MISJACH ZA GRANICĄ, W REJONACH KONFLIKTÓW. CZY POPIERA PAN(I) CZY TEŻ NIE POPIERA WYSYŁANIE ŻOŁNIERZY ZA GRANICĘ, JEŚLI ODBYWA SIĘ TO W RAMACH AKCJI PODJĘTEJ PRZEZ:

Stosunkowo największe poparcie ma udział polskich żołnierzy w ramach akcji podejmowanych przez ONZ. W ostatnim czasie poparcie dla uczestniczenia w akcjach pod flagą ONZ nieco wzrosło, zmalał zaś bezwzględny sprzeciw. Nieco mniej osób popiera misje, których organizatorem jest NATO lub Unia Europejska. Sprzeciw wobec udziału w takich akcjach również nieco zmalał. Natomiast znacznie mniejsze, wręcz znikome, jest bezwzględne poparcie dla akcji niefirmowanych przez żadną organizację międzynarodową, choć i w tym przypadku mamy do czynienia ze spadkiem bezwzględnego sprzeciwu.

W stosunku do akcji podejmowanych przez ONZ, NATO lub UE blisko jedna trzecia badanych wyraża poparcie selektywne, zastrzegając, że swoje stanowisko uzależnia od tego, o jaki kraj i jakiego rodzaju misję chodzi. O połowę mniejsza liczebnie grupa dopuszcza tego rodzaju selektywną akceptację akcji podejmowanych przez grupę państw, niefirmowanych przez żadną organizację międzynarodową.

Bliższa analiza pokazała, że ponad jedna czwarta ogółu ankietowanych (29%) nie popiera wysyłania żołnierzy za granicę, niezależnie od tego, która z trzech organizacji międzynarodowych mogących wchodzić w grę byłaby tego inicjatorem. Zasięg takiej

dezaprobaty również nieco zmalał w stosunku do października 2006 roku (wówczas wyrażało ją 36% badanych).

Z drugiej strony bezwzględne poparcie dla akcji firmowanych przez każdą z tych trzech organizacji międzynarodowych wyraża 13% ankietowanych, niemal tyle samo co półtora roku temu (14%). We wszystkich trzech przypadkach poparcie selektywne deklaruje co piąty badany (20%), nieco mniej niż poprzednio (23%), natomiast 28% respondentów (poprzednio 29%) różnicuje swoje stanowisko zależnie od organizacji międzynarodowej inicjującej taką akcję.

Postawy w tej sprawie wiążą się przede wszystkim z wykształceniem ankietowanych. Im ono wyższe, tym rzadziej deklarowany brak poparcia dla wysyłania żołnierzy polskich w rejonny konfliktów poza granicami kraju. Bezwzględny brak poparcia wyraża 40% badanych z wykształceniem podstawowym i tylko 14% najlepiej wykształconych. Zarazem bezwzględne poparcie deklaruje co dziesiąty respondent z wykształceniem podstawowym i niemal dwukrotnie więcej osób z wykształceniem wyższym (18%).

Ponadto nieco bardziej przychylne stanowisko wobec udziału żołnierzy polskich w operacjach w rejonach konfliktów mają mieszkańcy miast liczących ponad 100 tys. ludności, a także ludzie młodzi, poniżej 35 roku życia.

Opracował
Michał STRZESZEWSKI